

เครื่องดนตรีของหนู...สร้างได้...แสนไพเราะ

ระดับชั้น ช่วงชั้นที่ 1 / 1

สาระสำคัญ

ปัญหาเกี่ยวกับการต้องการมีเครื่องดนตรีเป็นของตนเองของเด็กๆ มีอยู่เสมอในเกือบทุกครอบครัว เด็กหลายคนมีประสบการณ์เกี่ยวกับการได้เห็น ได้ฟัง และได้สัมผัสกับดนตรีแตกต่างกัน ความไพเราะของเสียงดนตรีจากเครื่องดนตรีแต่ละชนิดทำให้เด็กๆ ที่ง และอยากมีสิทธิเป็นเจ้าของ

สำหรับครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่มีกำลังจะจัดหาเครื่องดนตรีที่ดีมีคุณภาพให้กับลูกหลานได้ ก็นับเป็นโอกาสดีที่เด็กๆ จะได้ประสบการณ์ที่ดีตั้งแต่เริ่มต้น แต่บางครอบครัวที่มีความจำเป็นต้องใช้เงินในทางอื่นที่จำเป็นกว่า เด็กๆ ก็มักจะได้แต่มองดูหรืออย่างดีก็อาจจะได้สัมผัสกับเครื่องดนตรีที่ดีของคุณภาพตามราคาซึ่งขาดมาตรฐานทางดนตรี

หากมีการจัดประสบการณ์ทางดนตรีที่ถูกทางถูกวิธีให้กับเด็กๆ ตั้งแต่เริ่มต้น โดยให้เด็กสร้างเครื่องดนตรีง่ายๆ ไว้ใช้เล่นเองตามหลักวิชาทางวิทยาศาสตร์ของเสียง โดยมีเสียงในแต่ละตัวโน้ตที่ถูกต้อง นอกจากเด็กจะได้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้องแล้ว อย่างน้อยที่สุดเด็กๆ ก็จะมี ความภูมิใจกับการได้เป็นเจ้าของเครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นเอง

จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียน

1. ตระหนักและเห็นความสำคัญของการนำความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้วัสดุ การปรับแต่งวัสดุให้มีรูปทรงของเครื่องดนตรีที่สนใจ บนพื้นฐานความรู้ทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีทางช่าง เทคโนโลยีการเทียบเสียง มาใช้ในการแก้ปัญหาความต้องการมีเครื่องดนตรีที่ดีมีคุณภาพเสียงถูกต้องเป็นของตนเอง
2. ฝึกปฏิบัติการแก้ปัญหาความต้องการมีเครื่องดนตรีที่ดีมีคุณภาพเสียงถูกต้องเป็นของตนเอง ตามแนวคิดของสะเต็มศึกษา
3. มีคุณลักษณะของ “การมองเห็นปัญหา” มี “ทักษะ/กระบวนการในการแก้ปัญหา” และ “มีทัศนคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในรูปของการนำมาใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง”

สื่อการเรียนรู้

1. วิดีทัศน์เกี่ยวกับการแสดงดนตรีในบริบทต่างๆ ที่มีทั้งเครื่องดนตรีสากล เครื่องดนตรีไทย แสดงเป็นวง แสดงเดี่ยว
2. วิดีทัศน์ เกี่ยวกับการสร้างเครื่องดนตรีที่ไม่ใช้ไฟฟ้า
3. เครื่องเทียบเสียงดนตรีมาตรฐาน
4. หลอดไม้ หรือ หลอดพลาสติกความยาวต่างๆ
5. อุปกรณ์สำหรับตัดหลอด
6. อุปกรณ์ยึดหลอดเข้าด้วยกัน
7. ฯลฯ

แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ชั้นระบุปัญหา

1.1 การทำให้นักเรียนมองเห็นปัญหา

- 1.1.1 ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยพูดคุยกับนักเรียนถึงประสบการณ์ด้านดนตรี โดยพยายามพูดคุยกับนักเรียนให้หลากหลายทั้งนักเรียนที่เล่นดนตรีเป็น มีเครื่องดนตรีเป็นของตนเอง และนักเรียนที่เล่นดนตรีไม่เป็น หรือไม่มีเครื่องดนตรีเป็นของตนเอง
- 1.1.2 ครูฉายวิดีโอทัศน์เกี่ยวกับการแสดงดนตรีในบริบทต่างๆ ที่มีทั้งเครื่องดนตรีสากล เครื่องดนตรีไทย แสดงเป็นวง แสดงเดี่ยว
- 1.1.3 ครูฉายวิดีโอทัศน์ เกี่ยวกับการสร้างเครื่องดนตรีที่ไม่ใช้ไฟฟ้า เช่น การทำกีตาร์โปร่ง การทำขลุ่ย การทำระนาด การทำฆ้องวง การทำอังกะลุง การทำซอแบบต่างๆ ฯลฯ
- 1.1.4 ครูถามนักเรียนว่า ครั้งแรกที่จำความได้เกี่ยวกับดนตรี นักเรียนรู้สึกอย่างไร ในขณะที่นั้นมีใครอยากมีเครื่องดนตรีเป็นของตนเองบ้าง และผู้ที่อยากมีเครื่องดนตรีเป็นของตนเองทำอย่างไร
- 1.1.5 ครูชวนนักเรียนคิดว่า ถ้านักเรียนต้องการมีเครื่องดนตรีเป็นของตนเอง และผู้ปกครองของนักเรียนไม่สามารถจะจัดหาให้ได้ หรือไม่อยากให้ผู้ปกครองมีค่าใช้จ่าย นักเรียนคิดจะสร้างเครื่องดนตรีอะไร ที่มีความเป็นไปได้ เป็นผลงานของนักเรียนและเป็นความภาคภูมิใจของนักเรียนเอง
- 1.1.6 ครูให้นักเรียนเขียนหรือเล่าเกี่ยวกับเครื่องดนตรีที่รู้จักและประทับใจ และถ้ามีโอกาสได้สร้าง จะสร้างด้วยตนเอง จะนำเครื่องดนตรีนั้นไปแสดงอย่างไร” เช่น “ข้าพเจ้าชอบขลุ่ยมาก เคยดูในภาพยนตร์ มีลำเนียงที่ไพเราะ และ

ข้าพเจ้าเห็นว่า ชลู่ย โดยเฉพาะชลู่ยไทย น่าจะทำได้ไม่ยาก เพราะทำจากไม้ไผ่ ซึ่งหาง่ายในประเทศไทย และสามารถทำให้เกิดเสียงได้หลายเสียง โดยการเจาะรูที่ลำไม้ไผ่ ในตำแหน่งต่างๆ กัน นอกจากนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าการเป่าชลู่ยสามารถบรรเลงเพียงลำพังหรือเป็นวงก็ได้ เมื่อทำชลู่ยได้แล้ว แล้วข้าพเจ้าจะหาโอกาสเรียนวิธีการเป่าชลู่ยต่อไป ”

1.1.7 ครูเสนอแนะนักเรียนว่า ในกิจกรรมครั้งนี้ เนื่องจากเป็นเบื้องต้น ครูจะชวนนักเรียนสร้างเครื่องดนตรีง่ายๆ ที่ไม่มีความซับซ้อน เช่น เครื่องดนตรีจากหลอด

1.2 การทำให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา

1.2.1 ครูชวนนักเรียนคุยให้มีความรู้สึก ว่า หากนักเรียนสามารถสร้างเครื่องดนตรีง่ายๆ ที่มีเสียงได้มาตรฐานไว้เล่นเอง และทำด้วยความตั้งใจ จะทำให้เกิดผลดีแก่ตัวนักเรียนและครอบครัวอย่างไรบ้าง เช่น นักเรียนและผู้ปกครองจะมีความภาคภูมิใจ ผู้ปกครองไม่เสียค่าใช้จ่าย และจะเป็นพื้นฐานทางดนตรีที่ดีของนักเรียน

1.3 การทำให้นักเรียนสามารถ “ระบุปัญหา” จากสถานการณ์ได้ตรงประเด็น

1.3.1 ครูชวนนักเรียนให้ช่วยกันคิดสร้างเครื่องดนตรีง่ายๆ จาก “หลอดที่มีขนาดความยาวต่างๆ กัน” โดยให้มีเสียงเป็นเสียงเดียวกับเสียงมาตรฐานทางดนตรี ที่ครูจัดเตรียมไว้” โดยชวนให้ตั้งเป็นปัญหาว่า “มีวิธีการอย่างไร ที่จะทำให้ หลอดที่นำมาใช้สร้างเครื่องดนตรี เมื่อเป่าแล้ว มีเสียงเป็นเสียงเดียวกับ เสียงมาตรฐานทางดนตรี ที่ครูจัดเตรียมไว้”

2. ขั้นรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

2.1 การฝึกให้นักเรียน “วิเคราะห์ปัญหา และทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมหรือบริบทของปัญหา”

2.1.1 ครูให้นักเรียนช่วยกันระดมความคิดว่า หากจะสร้างเครื่องดนตรีง่ายๆ จากหลอดและทำให้เกิดเสียงโดยการเป่า ส่วนประกอบของเครื่องดนตรีต้องมีอะไรบ้าง อุปกรณ์ที่จะนำมาสร้างสามารถนำมาสร้างได้ง่ายหรือยากในความสามารถของนักเรียนเอง และ ส่วนต่างๆ ของเครื่องดนตรีนั้นจะนำมาประกอบกันอย่างไร

2.2 การฝึกให้นักเรียน “รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง”

- 2.2.1 ลักษณะของหลอด ขนาด ความยาว ที่ต่างกัน จะให้เสียงสูง เสียงต่ำเหมือนกันหรือไม่ อย่างไร
- 2.2.2 การเป่าด้วยลมแรงต่างกัน ในหลอดเดิม จะให้เสียง เสียงสูง เสียงต่ำเหมือนกันหรือไม่ อย่างไร ฯลฯ

3. ขั้นตอนการแก้ปัญหา

3.1 ฝึกให้นักเรียนมีความรอบคอบในการออกแบบวิธีแก้ปัญหา

- 3.1.1 หลังจากได้ประเด็นปัญหาว่า “มีวิธีการอย่างไร ที่จะทำให้ หลอดที่นำมาใช้สร้างเครื่องดนตรี เมื่อเป่าแล้ว มีเสียงเป็นเสียงเดียวกับ เสียงมาตรฐานทางดนตรี ที่ครูจัดเตรียมไว้” แล้ว ครูชวนนักเรียนอภิปราย และระดมความคิด เพื่อให้ได้ “เป้าหมาย” ที่เป็นรูปธรรมของการแก้ปัญหา คือ “วิธีทำให้หลอด ให้เสียงเหมือนกับเสียงมาตรฐานทางดนตรี” หลังจากมีการเป่าหลอด
- 3.1.2 ครูให้นักเรียนอภิปรายเพื่อรวบรวม “ความต้องการ” ของการดำเนินการตามเป้าหมาย เช่น ต้องการสร้างให้มีเสียงกี่เสียง ขนาดของเครื่องดนตรีเป็นอย่างไร
- 3.1.3 ครูให้นักเรียนอภิปรายเพื่อรวบรวม “เงื่อนไข หรือข้อจำกัด หรือเกณฑ์ที่เป็นบริบท” ของวิธีทำให้หลอด ให้เสียงเหมือนกับเสียงมาตรฐานทางดนตรี หลังจากมีการเป่าหลอด เช่น มีหลอดพลาสติกขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5 เซนติเมตร ยาวต่างๆ กันจำนวนมากให้สามารถนำมาเลือกทดสอบเสียงได้ มีอุปกรณ์ที่ให้เสียงมาตรฐานทางดนตรีที่ครูจัดเตรียมไว้ทั้งหมด 8 เสียง (โด เร มี ฟา ซอล ลา ซี โดสูง)

3.2 ฝึกให้นักเรียนสร้างทางเลือกวิธีแก้ปัญหา

- 3.2.1 หลังจากนักเรียนรู้ว่า “เป้าหมาย” ของการแก้ปัญหา คือ “วิธีทำให้หลอด ให้เสียงเหมือนกับเสียงมาตรฐานทางดนตรี” ครูให้นักเรียนแยกกลุ่มๆ ละ 3-5 คน ระดมความคิดเกี่ยวกับ วิธีทำให้หลอดแต่ละหลอดมีเสียงต่างๆ กันตามเสียงมาตรฐาน การนำหลอดที่มีเสียงต่างกันมาประกอบเป็นรูปร่างหรือลักษณะของเครื่องดนตรี ด้วยวิธีต่างๆ หรือรูปร่าง/ลักษณะต่างๆ มากที่สุดเท่าที่สมาชิกจะคิดได้”
- 3.2.2 ครูให้นักเรียนช่วยกันอภิปราย เพื่อพิจารณาตัดวิธีที่ยุ่งยาก หรือ เกินความสามารถที่นักเรียนจะทำได้เอง หรือ ไม่สะดวกต่อการใช้ออกไป จากนั้นนำวิธีการทำและรูปร่างลักษณะเครื่องดนตรีจากหลอด ที่นักเรียนเห็นว่าสามารถทำได้และสามารถใช้งานได้สะดวก มาจัดทำ ร่างแนวคิดเบื้องต้น ว่ามีแนวทางในการจะสร้างเครื่องดนตรีจากหลอดอย่างไร

4. ชั้นวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา

4.1 ฝึกให้นักเรียนเขียนแผนการปฏิบัติการ

- 4.1.1 ครูให้นักเรียนนำ “ร่างแนวคิดเบื้องต้น” วิธีการเตรียมหลอด และ วิธีทำให้เสียงแต่ละหลอดเหมือนกับเสียงมาตรฐาน มาช่วยกันจัดทำรายละเอียดเป็นแผนปฏิบัติงาน โดยครูควรช่วยนักเรียนออกแบบขั้นตอนการปฏิบัติ และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกรอกรายละเอียดเฉพาะกลุ่มของตนเองให้มากที่สุด
- 4.1.2 ครูลงชื่ออนุมัติแผนปฏิบัติงานของนักเรียน

4.2 ฝึกให้นักเรียนปฏิบัติงานตามแผนและรายงานความก้าวหน้าเป็นระยะ

- 4.2.1 ครูให้นักเรียนลงมือและ แจ้งนักเรียนว่าเมื่อสำเร็จในแต่ละชั้น นักเรียนต้องรายงานให้ครูทราบความก้าวหน้า โดยกำชับว่าหากมีปัญหาหรืออุปสรรคหรือเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ต้องแจ้งให้ครูทราบทุกครั้ง เพื่อร่วมกันกับครูปรับแผนปฏิบัติงานก่อน

5. ชั้นทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุง

5.1 ฝึกให้รู้จักวิธีการทดสอบ

- 5.1.1 หลังจากได้ผลงานเครื่องดนตรีแล้ว ครูควรให้นักเรียนช่วยกันคิดหรือมีการอภิปรายร่วมกันว่า จะให้ใครเป็นผู้ทดสอบหรือตัดสินว่าเครื่องดนตรีที่สร้างขึ้น มีเสียงถูกต้องหรือไม่ และจะทดสอบอย่างไร

5.2 ฝึกให้รู้จักประเมินผล

- 5.2.1 การประเมิน ครูต้องชี้แนะให้นักเรียนมองเห็นภาพของการประเมินว่า เป็นการประเมินเพื่อตอบว่า “หลังการปฏิบัติตามแผน จนได้เครื่องดนตรีแล้ว เป็นเครื่องดนตรีที่มีรูปร่างตามที่ตั้งใจไว้แต่แรกหรือไม่ มีเสียงครบตามที่ต้องการหรือไม่ แต่ละเสียงเหมือนเสียงมาตรฐานหรือไม่ ฯลฯ

5.3 ฝึกให้มีกระบวนการในการปรับปรุง

- 5.3.1 ครูให้นักเรียนร่วมกันคิดว่า จะต้องมีการปรับปรุงเครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นหรือไม่ หากปรับปรุงต้องให้นักเรียนบันทึกสาเหตุ และแนวคิดในการปรับปรุง โดยปรับปรุงบนพื้นฐานหรือแนวคิดเช่นเดียวกับการออกแบบ และทำแผนการปรับปรุงมาให้ครูพิจารณาด้วย

5.3.2 ครูอนุมัติให้นักเรียนทำการปรับปรุงตามแผน

5.3.3 ครูติดตามการปรับปรุงของนักเรียนอย่างเคร่งครัด

6. ช้่นนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา หรือผลการพัฒนานวัตกรรม

6.1 ฝึกให้นักเรียนเรียนรู้วิธีการนำเสนอที่ดี/น่าประทับใจ

6.1.1 ครูให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า ถ้าจะนำเสนอให้ผู้อื่นเข้าใจการสร้างเครื่องดนตรี จะนำเสนออย่างไร ตั้งแต่ทำไมจึงคิดทำ ออกแบบอย่างไร มีขั้นตอนการสร้างอย่างไร มีวิธีการตรวจสอบว่าสามารถนำไปใช้เล่นดนตรีอย่างไร โดยครูอาจเขียนเป็นหัวข้อให้นักเรียนรายงานก็ได้

การประเมินผล

ในการประเมินผลกิจกรรมสะเต็ม ครูควรตั้งเป็นกติกา หรือ กำหนดหลักเกณฑ์การให้คะแนนอย่างชัดเจนในส่วนของกรรายงานหรือนำเสนอ ซึ่งอาจประกอบด้วย

1. การมองเห็นปัญหาและเป้าหมายของการแก้ปัญหา
2. การออกแบบเพื่อแก้ปัญหา บนพื้นฐานคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
3. การประเมินเพื่อคัดเลือกแบบหรือวิธีการเพื่อแก้ปัญหาที่เหมาะสม
4. การจัดทำรายละเอียดของแบบหรือวิธีการเพื่อแก้ปัญหาที่ได้คัดเลือกไว้
5. การจัดทำแผนปฏิบัติงานและการดำเนินการตามแผน
6. การทดสอบ การประเมิน และการปรับปรุงผลงาน
7. การนำเสนอ

โดยมีระดับการประเมิน 3 ระดับ คือ ปรับปรุง พอใช้ และ ดี ดังตาราง

รายการประเมิน	ระดับการประเมิน		
	ปรับปรุง	พอใช้	ดี
1) การมองเห็นปัญหาและเป้าหมายของการแก้ปัญหา			
2) การออกแบบวิธีการเพื่อแก้ปัญหา บนพื้นฐานการใช้ความรู้ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม			
3) การประเมินเพื่อคัดเลือกแบบหรือวิธีการเพื่อแก้ปัญหาที่ เหมาะสม			
4) การจัดทำรายละเอียดของแบบหรือวิธีการเพื่อแก้ปัญหาที่ได้ คัดเลือกไว้			
5) การจัดทำแผนปฏิบัติงานและการดำเนินการตามแผน			
6) การทดสอบ การประเมิน และการปรับปรุงผลงาน			
7) การนำเสนอ			